

HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ

HUKUK VE İNSAN HAKLARI KOMİSYONU RAPORU

2019

İÇİNDEKİLER

A- GİRİŞ

B- HDP'YE YÖNELİK SİYASİ OPERASYONLAR

C- KAYYIM DARBESİ

D- AÇLIK GREVLERİ VE CEZAEVLERİNDE YAŞANAN HAK İHLALLERİ

E- TÜRKİYE'DE YARGI

F- KADININ HAKLARI

G- ÇOCUK İSTİSMARI VE ÇOCUK İŞÇİLER

H- İŞ CİNAYETLERİ

A- GİRİŞ

Milyonlarca insanın ölümüne, yerinden edilmesine, sınırların değişmesine yol açan İkinci Dünya Savaşı'nın ardından, 10 Aralık 1948 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin kabul edilmesi 70 yılı aşarken, Türkiye 2015 yılında başlayan ve günümüze değışiddetlenerek artan çatışmalı sürecin gölgesinde insan haklarının yok sayıldığı bir ülke olarak 2020 yılına doğru ilerlemektedir. 2016 yılında gerçekleşen darbe teşebbüsü ve sonrasında ilan edilen Olağanüstü Hal ile en temel insan hakları ihlal edilmiş, sadece sayısal verilere dahi bakıldığında Türkiye nüfusunun yüzde 50'si belli bir ideolojiyi desteklemediği için sistematik olarak hak ihlallerine maruz bırakılmıştır.

31 Mart 2019 tarihinde yapılacak olan yerel seçimler öncesinde, sırasında ve sonrasında yüzlerce hile ve baskıya başvurulmuş; seçilmiş KHK'li belediye eşbaşkan ve meclis üyelerine mazbataları verilmemiş, belediyelere yeniden hukuksuzca kayyım atanmış ve belediye eşbaşkanları tutuklanmıştır.

AKP'nin "işkenceye sıfır tolerans" iddiasına rağmen son yıllarda işkence vakaları artmış, özellikle sokakta, polis araçlarında, toplantı ve gösterilere müdahale sırasında yani "resmi gözaltı" yerleri dışında işkence, insan onuruna aykırı kötü muamele sıkça kullanılır hale gelmiştir. Özellikle güvenlik güçlerinin toplantı ve gösterilere biber gazı, basınçlı su ve plastik mermi kullanarak vahşi müdahalesi, yakalama ve gözaltı işlemleri sırasında başvurdukları linç düzeyinde kaba dayak uygulamaları işkence kavramına yeni bir boyut kazandırmıştır.

Kürt illerinde yoğun bir şekilde kullanılan zırhlı araçlar sivillerin ölümüne neden olmakta, bu ölümdede payı olan kolluk güçlerine ise hiçbir yaptırım uygulanmamaktadır. Kürt siyasetçilerine yönelik gün aşırı gözaltı operasyonları düzenlenmekte, bu operasyonlar sırasında insanların kapıları kırılmakta, eşyaları talan edilmekte, operasyon düzenlenen evlerde bulunan yurttaşlar tehdit edilerek kafalarına silah dayatılmaktadır.

Sivil siyasetçiler dışında hak savunucularına yönelik yargı ve polis baskısı da devam etmektedir. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Savunucularının Korunması Bildirgesi'ne rağmen, Türkiye'de İnsan Hakları Derneği, Af Örgütü, TİHV gibi yıllardır hak alanında çalışma yürüten kuruluşların üyeleri gözaltına alınmış, tutuklanmış, AKP medyası tarafından uydurma haberler ile hedef gösterilmişlerdir.

Defalarca koruma talep ettiği eşi ya da aile bireyleri tarafından öldürülen kadınlar, ülkede çökmüş adalet sisteminin göstergesi niteliğindedir. Devletin erkek aklı adalet mekanizmalarına hakim olduğu için neredeyse her gün kadın cinayetleri işlenebilmektedir. Gerek adli gerek siyasi davalarda cezasızlık erkekleri de devlet görevlilerini suça teşvik etmekte, bu yüzden hak ve yaşam ihlalleri yaşanmaya devam etmektedir. Yakın dönemden başlayarak yaşanan hak ve hukuk ihlallerini zikretmek bile hukukun neye dönüştüğüne dair ipucu verecektir.

Demokrasi ve insan haklarını hiçe sayan siyasi iktidarının yönetim ve politikalarına karşı direnmeye, tüm yurttaşlar için eşit ve adil bir yaşamı inşa edene değin haklı mücadelemize kararlılıkla devam edeceğimizin sözünü veriyoruz. Yasa ve uluslararası sözleşmelerle koruma altına alınmış hak ve özgürlüklerin 2020 yılında kağıt üstünde kalmayacağını temenni ediyoruz.

B- HDP'YE YÖNELİK SİYASİ OPERASYONLAR

HDP bir yandan AKP/MHP güdümündeki yargı ve polis gücü işbirliği ile yürütülen operasyonlara karşı mücadele etmekte diğer bir yandan ise kayyım uygulaması ile gasp edilen belediyelerin halk iradesine dönmesi için çalışmalar yürütmektedir. Sadece 2019 yılında en az 1674 üyemiz veya destekçimiz gözaltına alınmış, en az 200'ü tutuklanmıştır.

24.07.2015 tarihinden bu yana partimize, partimiz tabanına ve bileşenlerine yönelik gerçekleşen siyasi soykırım operasyonları neticesinde toplam **15 bin 530** kişi gözaltına alınmış, aralarında Eş Genel Başkanlarımız, Milletvekillerimiz, il-ilçe eş başkanlarımız, yöneticilerimiz ve parti üyelerimizin bulunduğu **3 bin 661** kişi tutuklanmıştır. Bu kapsamda Genel Merkezimizin **Temmuz 2016** tarihinden bu yana edindiği bilgiler doğrultusunda toplam **10 bin 719** kişi gözaltına alınmış **2 bin 251** kişi ise tutuklanmıştır.

Şimdiye kadarki gözaltı sayıları 16 bini aşmış durumdadır. Toplam tutukluluk ise 5 bin 66 kişidir. Bunlar sadece ulaşabildiğimiz sayılardır. Ulaşamadığımız tutukluluk ile birlikte toplam tutukluluk sayısı 6 binin üzerindedir.

Siyasi Soykırım Detayları

1- Temmuz 2015'ten bu yana 89 HDP il eş başkanı, 193 HDP ilçe eş başkanı, 1 belde eşbaşkanımız tutuklanmıştır. 31 Mart seçimleri sonrası 19 Ağustos 2019 tarihinde yeniden başlayan Kayyım Operasyonları sonrasında **17** belediye eşbaşkanımız tutuklanmış, **28** belediyemize kayyım atanmıştır.

2- Temmuz 2015'ten bu yana Eş Genel Başkanlarımızla birlikte 16 milletvekilimiz, 7 MYK, 21 PM üyemiz, 750'yi aşkın il ve ilçe yöneticimiz tutuklanmıştır. Şu anda 7 milletvekilimiz tutukludur. Bunun yanında, 11 milletvekilinin milletvekilliği düşürülmüştür.

3- Başkanvekilleri dâhil 93 belediye eşbaşkanı tutuklanmış 84 belediyeye ise kayyım atanmıştır.

4-1 Şubat 2017'den bugüne kadar yapılan siyasi soykırım operasyonları neticesinde toplam **5 bin 98** kişi gözaltına alınmıştır.

5- 14 Doğal, 62 Seçilmiş, toplamda 76 delegemiz tutuklanmıştır.

Tutuklu milletvekilleri: Şu anda 7 eski milletvekili cezaevinde rehin tutulmaktadır. (26. Dönem Milletvekilleri Figen Yüksekdağ, Selahattin Demirtaş, Çağlar Demirel, İdris Baluken, Gülser Yıldırım, Selma Irmak, Abdullah Zeydan)

Ceza alan tutuklu siyasetçiler:

- HDP önceki dönem Eş genel Başkanları **Selahattin Demirtaş ve Figen Yüksekdağ**'ın, 4 Kasım 2016 tarihinde tutuklanmalarına gerekçe gösterilen ana dosyaları devam etmektedir. Selahattin Demirtaş'ın 18 Eylül 2019 tarihli AİHM Büyük Daire duruşması öncesi yargılandığı ve ana davası olarak adlandırılan dosyanın görüldüğü Ankara 19. Ağır Ceza Mahkemesi, kendisinin ve avukatlarının katılmadığı duruşmasında Demirtaş hakkında tahliye kararı vermiştir. Ancak iktidar kaynaklı bir yargı mühendisliği sonucu Demirtaş'ın tahliye işlemleri uzatılarak sürüncemede bırakılmış, sonrasında ise 6-8 Ekim olayları nedeniyle açılan yeni bir soruşturma ile Figen Yüksekdağ ile birlikte haklarında tutuklama kararı verilmiştir. Ancak, Yüksekdağ ve Demirtaş zaten halihazırda kendi "ana" dava dosyalarında 6-8 Ekim olaylarına ilişkin hazırlanan fezlekelerin iddianameye dönüştürülmesi sonucu yargılanıyordu. Demirtaş ve Yüksekdağ hakkında yeniden tutuklama kararı verilen dosyaya gelinecek olursa; *"Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, tutuklamanın yaşandığı 20 Eylül 2019 ve bir gün sonra olmak üzere iki basın açıklaması ile "Demirtaş ve Yüksekdağ'ın, halen Ankara Ağır Ceza Mahkemelerinde yargılaması devam eden suçlardan dolayı değil, Başsavcılıklarının 2014/146757 Soruşturma sayılı dosyası kapsamındaki suçlamadan tutuklandıklarını, mükerrer bir soruşturma ve yargılama olmadığını" beyan etmiştir. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'nca yapılan bu açıklamalar, tamamıyla gerçek dışıdır. Sayın Yüksekdağ ve Sayın Demirtaş, haklarında halen devam eden davalardaki aynı suçlamalarla tutuklanmışlardır ve tutuklama kararı verilen Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 2014/146757 soruşturma sayılı dosyasının şüphelisi bile değildirler. 2014 yılı Ekim ayında meydana gelen ve kamuoyunda 6-8 Ekim olaylarından sonra Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'nca HDP MYK üyeleri hakkında iki adet soruşturma başlatılmıştır. Birinci Soruşturma, aralarında Sayın Yüksekdağ ve Sayın Demirtaş'ın da olduğu, o tarihte milletvekili olan MYK üyelerine açılmış olup Parlamenter Suçları Soruşturma Bürosunda kayıtlı olan 2014/5717 Soruşturma sayılı dosyadır. İkinci Soruşturma ise milletvekili olmayan MYK üyeleri hakkında açılmış olup Anayasal Düzene Karşı İşlenen Suçlar Soruşturma Bürosunda kayıtlı olan 2014/146757 Soruşturma sayılı dosyadır. Sayın Yüksekdağ ve Sayın Demirtaş ile diğer milletvekilleri hakkında açılan ve Parlamenter Suçlarını Soruşturma Bürosunca yürütülen 2014/5717 sayılı dosyada, TCK 216. maddesinde düzenlenen "halkı suç işlemeye tahrik" suçundan dokunulmazlıklarının kaldırılması istemi ile 21.03.2016 tarihinde fezleke hazırlanarak TBMM'ye gönderilmiştir. 20 Mayıs 2016 tarihindeki Anayasa değişikliği ile Anayasaya aykırı bir şekilde dokunulmazlıklar kaldırıldıktan sonra dosya, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına iade edilmiş olup Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının 2016/100082 Soruşturma numarasına kaydedilmiştir. Ankara*

Cumhuriyet Başsavcılığı soruşturma dosyasında yetkisizlik kararı vererek dosyayı Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığına göndermiştir. Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı da, 6-8 Ekim olayları ile ilgili bu soruşturma dosyasını, her bir milletvekili hakkında süren soruşturma dosyaları ile birleştirmiş, ayrı ayrı iddianame düzenleyerek davalar açılmıştır.”

Yüksekdağ, Demirtaş ve diğer milletvekilleri dışında kalan MYK üyeleri hakkında açılan ve Anayasal Düzene Karşı İşlenen Suçlar Soruşturma Bürosunca takip edilen bu dosyada ise 20 Eylül 2019 tarihine kadar hiçbir gelişme yaşanmamıştır. Sayın Yüksekdağ ve Sayın Demirtaş hiçbir zaman bu dosyanın şüphelisi olmamışlardır. Çünkü Sayın Yüksekdağ ve Sayın Demirtaş aynı konu ve suçlama ile milletvekili olduğu için Parlamenter Suçları Soruşturma Bürosunca soruşturulmuş ve haklarında dava açılmıştır. Bu davalar halen Ankara Ağır Ceza Mahkemelerinde yürütülmektedir.

- **İdris Baluken:**(16 yıl 8 ay) Onaylanan cezasının 9,5 yıllık bölümü bakımından, 2019 yılında çıkarılan yargı reformu paketinin kanunlaşması ile temyiz incelemesinin önü açılmıştır. Baluken hakkında toplam 9,5 yıllık cezaya hükmedilen ve temyiz incelemesine gönderilen suçlamalar açısından yerel mahkemece önce tahliye kararı verilmiş, daha sonra savcılığın itirazı üzerine her birinden ayrı ayrı olmak üzere tekrar tutuklama kararları verilmiştir.
- **Çağlar Demirel:**(7 yıl 6 ay) Dosyası istinaftan döndü, yerel mahkemesinde yeniden görülüyor
- **Abdullah Zeydan:** (8 yıl 1 ay 15 gün) Onanan üyelik ve propaganda cezaları 2019 yılında çıkarılan yargı reformu paketinin kanunlaşması ile temyiz incelemesine götürülmüşler ve bu esnada yerel mahkeme tarafından hakkında tahliye kararı verilmiştir. Ancak cezaevinden bile çıkmadan savcılığın bu karara itiraz etmesi üzerine hakkında tekrar tutuklama kararı verilmiştir.
- **Selma Irmak:** 10 yıl
- **Gülser Yıldırım:** (Dosyası istinaftan döndü, yerel mahkemesinde yeniden görülüyor.)
- 2019 yılında 26. Dönem milletvekilleri Sırrı Süreyya Önder ile Ferhat Encü ve Burcu Çelik Özkan tahliye edilmişlerdir.

Ceza alıp tutuklu olmayan milletvekilleri:

- Behçet Yıldırım
- Lezgin Botan
- Leyla Birlik
- Ziya Pir
- Altan Tan
- Dilek Öcalan
- Ahmet Yıldırım
- Osman Baydemir
- Adem Geveri

- Mahmut Tođrul
- Besime Konca
- Ömer Faruk Gergerliođlu
- Nursel Aydođan
- Ayşe Sürücü
- Tayip Temel
- Pero Dünder
- Leyla Güven
- Musa Farisođulları

Ceza alan milletvekilleri Mahmut Tođrul, Ayşe Sürücü, Tayip Temel, Pero Dünder, Leyla Güven, Musa Farisoğulları halen milletvekilliği görevlerine devam etmektedirler.

C- KAYYIM DARBESİ

Demokratik hukuk devleti niteliği Anayasa'da tanımlanan Türkiye Cumhuriyeti'nin değerleri bizatihi İçişleri Bakanlığı tarafından iptal edilmektedir. İçişleri Bakanlığı ve bağlı birimler, egemenliğin kullanımını yürütme erkinin iradesine teslim ederek hem güçler ayrılığını hem de esasında Cumhuriyetin varlık nedeni olan egemenlik hakkının halklarımızda olduğu gerçekliğini ihlal etmektedir. Bu ihlalin öznesi ise HDP olmaktadır. Deyim yerindeyse HDP üzerinden siyasi varlığını sürdüren iktidar ve HDP'ye yönelik saldırıları üzerinden Cumhuriyetin ve Demokrasinin meşru temellerini iptal eden bir otoriteryen durum ortaya çıkmış bulunmaktadır.

31 Mart Yerel Yönetimler Seçimlerinde YSK tarafından adaylıkları onaylanan KHK'lı adaylara, halkların oyları ile seçildikten sonra tekrar YSK tarafından verilen taraflı ve halkların iradesini hiçe sayan bir kararla, mazbatalarının verilmemesine karar verilmiştir. HDP'li 6 belediye eş başkanı ve 50'den fazla belediye meclis üyesine KHK'lı oldukları gerekçesi ile mazbataları verilmemiş; belediye başkanlarının yerlerine ikinci en yüksek oy alan partinin adaylarına mazbata verilmiştir.

19 Ağustos 2019 tarihinde Diyarbakır, Van ve Mardin belediyelerine kayyım atanarak, yerel yönetimlere yönelik sistematik kayyım uygulamasına 2019 yılında da devam edilmiştir. Aralık ayı itibari ile **17** Belediye Eş Başkanımız tutuklanmış, **28** belediyemize kayyım atanmıştır.

Tutuklu Belediye Başkanları

Diyarbakır eski Büyükşehir Belediyesi Eşbaşkanı	Gültan Kışanak
Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Eşbaşkanı	Adnan Selçuk Mızraklı

Kayapınar Belediyesi Eşbaşkanı	Keziban Yılmaz
Kocaköy Belediyesi Eşbaşkanı	Rojda Nazlier
Kulp Belediyesi Eşbaşkanı	Mehmet Fatih Taş
Kulp Belediyesi Eşbaşkanı	Fatma Ay
Karayazı Belediyesi Eşbaşkanı	Melike Göksü
Hakkari Belediyesi Eşbaşkanı	Cihan Karaman
Yüksekova Belediyesi Eşbaşkanı	Remziye Yaşar
Yüksekova Belediyesi Eşbaşkanı	İrfan Sarı
Nusaybin Belediyesi Eşbaşkanı	Ferhat Kut
Van Erciş Belediyesi Eşbaşkanı	Yıldız Çetin
Van İpekyolu Belediye Eşbaşkanı	Şehzade Kurt
Van İpekyolu Belediye Eşbaşkanı	Azim Yacan
Urfa Suruç Belediye Eşbaşkanı Mardin Mazıdağı Belediye Eşbaşkanı	Hatice Çevik Nalan Özaydın
Mardin Savur Belediye Eşbaşkanı	Gülistan Öncü

Mardin Derik Belediye Eşbaşkanı	Mülkiye Esmey
Mardin Dargeçit eski Belediyesi Eşbaşkanı	Zeynep Sipçik
Mardin Nusaybin eski Belediyesi Eşbaşkanı	Sara Kaya
Van eski Büyükşehir Belediyesi Eşbaşkanı	Bekir Kaya
Van Saray eski Belediyesi Eşbaşkanı	Abdülkadir Çalışkan
Siirt Baykan eski Belediyesi Eşbaşkanı	Ali Aydın
Siirt eski Veysel Karani Belediyesi Eşbaşkanı	Enes Cengiz
Ovakışla eski Belediyesi Eşbaşkanı	Ahmet Demir
Ovakışla eski Belediyesi Eşbaşkanı	Servin Karakoç
Dersim eski Belediyesi Eşbaşkanı	NurhayatAltun
Urfa Halfeti eski Belediyesi Eşbaşkanı	Mustafa Bayram
Malazgirt eski Belediyesi Eşbaşkanı	Memnune Söylemez
Malazgirt eski Belediyesi Eşbaşkanı	Halis Coşkun
Diyarbakır eski Sur Belediye Eşbaşkanı	Seyit Narin

Hakkari eski Belediyesi Eşbaşkanı	Dilek Hatipođlu
Hakkari eski Belediyesi Eşbaşkanı	Nurullah Çiftçi
Dersim eski Belediyesi Eşbaşkanı	Mehmet Ali Bul
Ağrı eski Belediyesi Eşbaşkanı	Mukaddes Kubilay
Siirt Eruh eski Belediyesi Eşbaşkanı	Hüseyin Kılıç
Yolalan eski Belediyesi Eşbaşkanı	Felemez Aydın
Hizan eski Belediyesi Eşbaşkanı	İhsan Uğur
Urfa eski Bozova Belediyesi Eşbaşkanı	Zeynel Taş
Bulanık eski Belediyesi Eşbaşkanı	Rahmi Çelik
Varto eski Belediyesi Eşbaşkanı	Sabite Ekinci

31 Mart Yerel Yönetimler Seçim İhlalleri

Seçim süreci boyunca seçim çalışmalarında görev almış 750 partilimiz gözaltına alınmış, bunlardan 107'si tutuklanmıştır. Bu süreçte;

- 9 HDP Belediye Eş Başkan adayı, 9 HDP Belediye meclis üyesi adayı, 6 HDP İl Eş Başkanı, 6 HDP İlçe Eş Başkanı, 13 HDP Yöneticisi, 1 HDP MYK üyesi, 6 HDP PM üyesi gözaltına alınmış,
- 1 HDP Belediye Eş Başkan adayı, 1 Belediye meclis üyesi adayı, 1 HDP İlçe Eş Başkanı, 2 HDP İl Eş Başkanı, 2 HDP Yöneticisi, 1 HDP PM üyesi tutuklanmıştır.

HDP tarafından Kürtçe hazırlanan **“Azadi Bi Xwewerberine Dest Pe Dike, Ya Me Ye Halkların Demokratik Partisi”**, **“Azadiye Xo İdare Kerdene Ra Sifte Bena”**, **“Ye Mao”**, **“Li Dijî Şer Aşitî”**

afişleri hakkında çeşitli illerdeki Sulh Ceza Mahkemelerince yasaklama ve toplatılma kararları verilmiştir. Siirt Sulh Ceza Hakimliği, HDP tarafından 28 Şubat'ta Diyarbakır'da açıklanan 'Kayyım Raporu' hakkında toplatma kararı verdi. Pek çok mitingde asılan Leyla Güven posterleri indirilmiştir. Eş Genel Başkanların da içinde bulunduğu seçim konvoyları miting ve halk buluşması alanlarına giderken sayısız kez durdurulmuş, GBT yapılmış, gerekçesiz bekletilmiştir. HDP Eş Genel Başkanı Sezai Temelli hakkında Dersim aday tanıtım toplantısında yaptığı konuşma sebebiyle soruşturma başlatılmıştır. Haymana, İskenderun, Esenler, Keçiören, Fatih, Alanya, Siirt, Sapanca seçim büroları ve/veya il – ilçe binalarına fiziksel saldırıda bulunulmuştur. Ceylanpınar'da seçim bürosu açılışına polis müdahalede bulunmuştur. Mardin'de 4 HDP seçim bürosunun açılması Kaymakam ve Vali tarafından engellenmiştir. Van, Çanakkale, Alanya ve Osmaniye'de HDP'nin seçim araçlarına saldırılar düzenlenmiştir.

Başta Cumhurbaşkanı Erdoğan ve İçişleri Bakanı Süleyman Soylu olmak üzere tüm hükümet temsilcileri Eş Genel Başkanlarımızı, milletvekillerimizi, önceki dönem Eş Genel Başkanlarımızı ve partimizi sayısız kez hedef göstermiş; partimize, seçmenlerimize, yöneticilerimize hakaret etmiştir.

HDP'ye yönelik görülmemiş bir medya ambargosu uygulanmıştır. Kamu yayıncılığı yapması gereken TRT dahil hiçbir televizyon kanalında HDP'nin seçim çalışmalarına yer verilmemiştir. (Sadece Fox TV, oldukça sınırlı sürelerde- 2-3 günde 130 saniye -HDP'ye ilişkin haberlere yer vermektedir) Yüz binlerce kişinin katıldığı Diyarbakır ve Van Newrozları hiçbir kanalda haber olmamıştır.

D- AÇLIK GREVLERİ VE CEZAEVLERİNDE YAŞANAN HAK İHLALLERİ

Açlık Grevleri

1999'da Türkiye ve farklı uluslararası güçlerin ortak operasyonu ile Türkiye'ye getirilen Öcalan, o tarihten bu yana tecrit altındadır. Öcalan'ın durumu Türkiye Cumhuriyeti Hükümetlerini aşan bir işkence ve tecrit sistemiyle açıklanabilir. Son süreçte Saray rejiminin doğrudan karar sahibi olduğu tecrit sisteminde keyfi karar ve uygulamalar söz konusudur. Buna ilişkin en açık gösterge Erdoğan'ın 7 Mayıs 2019 tarihinde *"8 yıl oldu mu ya? Avukatları için öyle olabilir de avukatların dışındaki aile için? Daha geçenlerde kardeşini gönderdik. Biz müsaade ettik ona. Mehmet (Öcalan) gitti. Onu saymıyorsunuz."* kullandığı ifadeler olmuştur.

Hakkâri Milletvekili ve DTK Eş Başkanı Leyla Güven'in başlattığı ve daha sonra Diyarbakır'da 3 milletvekilimiz, dünyanın birçok yerinde ve cezaevlerinde binlerce tutuklu ve hükümlü ile 200 gün devam eden tecride karşı açlık ve ölüm orucu eylemleri sonucunda Öcalan 8 yıl aradan sonra avukatlarıyla görüşebilmiştir. Bir süre avukatlarıyla ve kardeşi ile görüşebilen Öcalan, Suriye'deki savaşı da kapsayan barış mesajları vermiş ancak bu mesajlar karşılığını yerel seçimler sonrası savaşta ısrar olarak göstermiştir.

Öcalan'a yönelik mutlak tecrit uygulamasında belirleyici olanın evrensel hukuk normları ve adalet anlayışının değil, dönemselsiyasi tercihler olduğunun en bariz örneği 31 Mart Yerel Seçimleri sürecinde de görülmüştür. Adalet Bakanı Abdülhamit Gül, *"Öcalan'la görüşme*

yasağı kaldırıldı” demesine rağmen süregelen tecrit uygulaması AKP İktidarının siyasi çıkarlar temelinde yürüttüğü ikiyüzlü siyasetin göstergesi niteliğindedir.

Cezaevlerinde Yaşanan Hak İhlalleri

Cezaevlerinde uygulanan tecrit, işkenceye varan boyutlarda işkence iddiaları günümüzde cezaevlerinin en başat sorunları haline gelmiştir. Parti genel merkezimize, grubumuza, milletvekillerine, insan haklarını inceleme komisyonu ve cezaevi alt komisyonuna ulaşan çok sayıda başvurularda yer aldığı üzere mahpusların tek kişilik hücrelere konulması; süngerli oda uygulamaları; cezaevi görevlilerinin uyguladığı darp ve kaba dayak; yiyeceklerin oldukça az ve hijyene uygun olmayışı; disiplin cezalarının keyfi bir biçimde uygulanması; cezaevine gönderilen mektupların mahpuslara ulaştırılmaması; kalabalık olan koğuşlarda yatacak yer bulunmaması; hasta mahpusların tedavi süreçlerinin aksatılması, kelepçeli muayene dayatması ve ilaçların verilmemesi; kitap ve yayınların verilmemesi; sohbet hakkı, spor ve kültürel faaliyetlerin kısıtlanması; kaloriferlerin yanmaması; anneleri ile birlikte kalmak durumunda olan çocukların ihtiyaçlarının gözetilmemesi; ziyaretçilere yönelik onur kırıcı muameleler ve çoğu kez ziyaret hakkının engellenmesi; çıplak arama uygulamaları; mahrem alanlara kameralar konulması; havalandırma boşluklarının tel örgülerle çevrilmesi gibi kişilerin en temel hakları ihlal edilmektedir. Yine çok sayıda mahpus tarafından iletilen önemli bir diğer husus da can güvenliği kaygısının yoğun biçimde yaşandığına ilişkindir. Cezaevi görevlileri tarafından yoğun şekilde darp edilen ve tek kişilik hücrelere konulan mahpuslar, görevlilerin kendilerini ölümlü tehdit ettiklerini de ifade etmektedirler. Ayakta sayım uygulamaları, askeri tekmil dayatması, kantin alışverişlerinin sınırlandırılması, avukat görüşlerinde gardiyanların da bulunması gibi uygulamalar da yoğun ihlaller arasındadır. Elbette cezaevlerinde söz konusu olan bu ağır hak ihlallerinin bir nedeni de uzun bir süre hüküm süren OHAL dönemi ve KHK'lerle gündeme gelen uygulamalardır. Ancak OHAL'in kaldırılmış olmasına rağmen bu ihlallerin artarak devam etmesi son derece çarpıcı ve iktidarın yurttaşlarına bakış açısının da bir tezahürü niteliğindedir.

Adalet Bakanlığı tarafından, Türkiye'de Temmuz 2019 tarihi itibarıyla 353 ceza infaz kurumu olduğu belirtilirken, cezaevlerinin toplam kapasitesi 218 bin 950 olarak açıklandı. 353 cezaevinin 75'i açık, 7'si kadın açık, 9'u kadın kapalı, 7'si çocuk kapalı ve 4'ü çocuk eğitimevi. Yeni açılan ceza infaz kurumlarının toplam kapasitesi ise 16 bin 566 olarak belirtildi.

88 Bin Kapasiteli 137 Yeni Cezaevi Yolda

İnşaatı devam eden 114 ceza infaz kurumu arasında 2 kadın, 1 kadın açık; 2 de çocuk cezaevi bulunuyor. 114 ceza infaz kurumunun toplam kapasitesi ise 73 bin 448 olarak açıklandı. İhale aşamasındaki 23 ceza infaz kurumunun toplam kapasitesi 14 bin 919 olarak belirtilirken; bunlardan yalnızca biri kadın cezaevi.

2017 yılı Bakanlık Faaliyeti Raporuna göre, fiziki koşullarından ötürü 31 ilçe ceza infaz kurumunun kapatılması gerektiği ancak bunlardan yalnızca 10 tanesinin kapatılabildiğine yönelik soruya verilen yanıtta ise 24 Haziran 2019 tarihli Bakan Oluru ile 45 ceza infaz kurumunun kapatılma işleminin gerçekleştirildiği belirtildi.

OECD'nin Mayıs 2019 tarihli verilerine göre, OECD ülkeleri arasında Türkiye Amerika Birleşik Devletleri'nin ardından hapsedme oranlarında ikinci sırada yer alıyor. 330 milyon nüfuslu Amerika'da 100 bin kişiye düşen tutuklu ve hükümlü sayısı 655 iken, bu sayı 82 milyon nüfusa ev sahipliği yapan Türkiye'de 318. Eğitimde, sağlıkta, teknolojiye ve daha birçok konuda OECD listelerinin son sıralarında yer alan Türkiye, hapsedme oranlarında ABD ve İsrail'le ilk 3 sırayı paylaşıyor.

Hapishanelerde 457'si ağır olmak üzere 1333 hasta mahpus bulunuyor. İHD'nin geçen yılki açıklamasında, hasta mahpus sayısı 1154'tü. Adalet Bakanlığı'nın konuyla ilgili verdiği son bilgi ise Şubat 2017 tarihli. Bakanlık o dönem itibariyle Adli Tıp Kurumu raporuyla ağır ve sürekli hastalığı belgelenen tutuklu ve hükümlü sayısı 841'e ulaştığını açıklamıştı.

Cezaevlerinde yaşananlar, adaletsizlik ve hukuksuzluğun artık pervasız bir biçimde yok sayıldığını bir kez daha işaret etmektedir. İnsan onurunu ayaklar altına alacak hiçbir davranış asla kabul edilemez ve infaz ilkeleri ve amacıyla da örtüşmez. Adeta ortaçağ karanlığı cezaevlerinde yeniden vücut bulmuş gözükmemektedir ancak bu yöntemler kabul edilebilecek yöntemler değildir. Devlet, alacağı tedbirler ile tutuklu ve hükümlülerin fiziksel ve ruhsal koşullarını en iyi şekilde sağlamakla yükümlü olup, bu itibarla, cezaevlerindeki sorunların tespiti ve çözümüne dair bir çözüm üretilmelidir.

E- TÜRKİYE'DE YARGI

Yargının bütünüyle Saray'a bağlı olduğu bir ülke gerçekliği herkesin malumu haline gelmiştir. AKP Genel başkanı ve Cumhurbaşkanı Erdoğan şahsında somutlaşan Saray rejimi için adalet bir sorumluluk alanı olarak değil bir tür terbiye yöntemi olarak kullanılmaya başlamıştır. Hukuk ve adalet kavramlarının içinin bu derece boşaltıldığı bir dönem herhalde vaki olmamıştır. Bu kavramların içi boşaltıldığı için Türkiye'de hukuk "dosta güven, düşmana korku veren" bir silaha dönüştürmüştür. Hukuk, toplum içinde insanların gerçekten nasıl davrandıklarını değil, nasıl davranmaları gerektiğini gösterir. Hukuk, kendisine uyulmak ve uygulanmak için vardır. Adalet değeri dolayısıyla, yurttaşın devletle yahut yurttaşın yurttaşla olan ilişkilerinin bir düzen dâhilinde olması ve en nihayetinde toplumsal yaşamın gerçekleşmesi buna bağlıdır. Bu nedenle hukuk devleti ilkesinin yaşama geçirilmesi aynı zamanda bir toplum olabilmenin de ön koşuludur. Bir diğer deyişle; yurttaşların hukuki güvence içinde oldukları, devletin eylem ve işlemlerinin de hukuk kurallarına bağlı olduğu sistemin adıdır. Dolayısıyla devlet hem halkın iradesi ile hem de bu iradeden doğan yasalar ile bağlı olacaktır.

Yani hukuk devleti, insan haklarına saygı gösteren, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her eylem ve işlemi hukuka uygun olan, her anlamda adaletli bir hukuk düzeni

kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayıp, yargı denetimine açık olan, yasaların üstünde yasa koyucunun da bozamayacağı temel hukuk ilkeleri ve Anayasa'nın bulunduğu bilincinde olan devlettir.

Yargı paketleri adı altında hukuk devletinin içinin oyulduğu, insanların sudan nedenlerle zindanlara atıldığı, mahkemelerin bir gün "ak" dediğine ertesi gün "kara" dediği, suçun bir miras gibi aile fertlerine isnat edildiği, aileden birisinin cezaevinde olmasının diğerinin yargılanmasına sebep kılındığı, gazetecinin işini yapmasının suç addedildiği, avukatın savunmasını yaptığı kişinin kimliğine göre cezaevine konulduğu, halk iradesi yok sayılarak seçilmiş belediye başkanlarının cezaevine, vali-kaymakamların ise kayyım olarak belediyelerin başına geçtiği, YSK'nin seçim sonuçlarını bölgeye, kişiye ve partiye göre uyguladığı, işsizlik var demenin yahut dolar yükseldi demenin suç olduğu, cezaevlerinin nüfusunun her geçen gün arttığı, çocuk öldüren polisin değil, düşüncesini ifade eden muhalifin yargılandığı, cezaevlerindeki hasta mahpuslar yerine iktidarın sahiplendiği isimlerin tahliye edildiği, subliminal ifadesinin net bir şekilde suç konusu edildiği, halkı kin ve düşmanlığa tahrik edenler yerine barış savunucularının cezaevinde olduğu bir garip dönem içerisindeyiz.

2019 Yılı Hak İhlalleri

- TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu'na 01.01.2019-08.11.2019 tarihleri arasında Faili Meçhul Cinayetler ve Kayıplar için 1, Kolluk Kuvvetleri tarafından yapılan kötü muamele için 24 yine Kolluk Kuvvetleri tarafından yapılan işkence için 17 başvuru yapılmıştır.
- İnsan Hakları Derneği tarafından Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi 2019 yılı ilk 6 ay İnsan Hakları İhlalleri Raporuna göre Keyfi Öldürme, Silah Kullanma yetkisinin ihlali veya Dur ihtarına uymadığı gerekçesiyle; Güvenlik güçleri tarafından vurulan 2 kişi yaşamını yitirdi, 7 kişi yaralandı. Köy korucuları tarafından vurulan 1 kişi yaralandı. 2019 yılı ilk 6 ayında; 1 siyasi parti yöneticisi ve 2 avukat saldırı sonucu yaşamını yitirdi. 1 siyasi parti yöneticisi, 1 gazeteci, 1 yerel yönetici, 2 Avukat ve 1 sağlık görevlisi gerçekleşen saldırılarda yaralandı.
- Türkiye İnsan Hakları Vakfı tarafından hazırlanan ve 1 Ocak-8 Kasım tarihlerini kapsayan günlük insan hakları raporuna göre 1000'e yakın basın açıklaması, eylem ve etkinliğe müdahale edilip, 1500'ün üzerinde kişi gözaltına alınmıştır. Gözaltıların büyük çoğunluğunda yurttaşlara yönelik kolluk kuvvetleri tarafından taciz, hakaret ve şiddet uygulanmıştır.
- 2019 yılı içerisinde bölgede devam eden silahlı çatışma ortamında yaşamını yitiren PKK'lilerin cenazelerinin alınması ve ailelerine teslim edilmesi sürecinde zorluklar ve ihlaller yaşanmaya devam etmektedir. Cenazelerin ailelerine verilmesi sürecinin uzunluğu, başvuru sürecinde kolluk kuvvetlerinin psikolojik baskılarına maruz kalmaları, taziyelerinde yalnızlaştırıp yurttaşların cenazelere katılımlarına engel

olmaları ve yine dini vecibelerinin yerine getirilmesi ile ilgili ihlaller gerçekleşmektedir.

İçişleri Bakanlığı 2019 yılı içerisinde yargı süreçleri işletilmeksizin idare kararıyla sokağa çıkma yasağı ve özel güvenlik bölgesi adı altında Anayasa'nın ilgili hükümlerini açık şekilde ihlal etmiştir. Toplanabilen veriler üzerinden baktığımızda İçişleri Bakanlığı Anayasa'yı çok defa ihlal etmiştir.

5 kent merkezi ve bu kentlere bağlı 20 ilçe sınırlarında bulunan yüzlerce bölgeyi kapsamına alacak şekilde toplamda, 9 kez özel güvenlik bölgesi ilanları gerçekleşti. Bazı bölgelerdeki ilanlar, periyodik şekilde uzatıldı. 3 kent merkezi ve bu kentlere bağlı 6 ilçede bulunan 147 köy/mahalle ve bu köy/mahallere bağlı bulunan onlarca mezrayı kapsamına alacak şekilde toplamda, 8 kez sokağa çıkma yasağı ilan edildi. Aynı raporda başta Hakkâri olmak üzere (14 kere) 31 kez özel güvenlik bölgesi, 29 kez de sokağa çıkma yasağı uygulanmıştır. Valilik ve kaymakamlıklar tarafından 138 kez eylem etkinlik yasağı konmuştur. Başta HDP il ve ilçe binaları olmak üzere demokratik örgütlerin faaliyet gösterdiği binalara 30'un üzerinde kolluk kuvvetleri tarafından baskın düzenlenmiştir. Raporda başta HDP'li üyeler olmak üzere 16 kişiye ajanlık ve ispiyonculuk dayatması yapıldığı, 13 kişi de zorla kaçırılıp tehdit edilmiştir. Raporda dikkat çeken bir diğer husus ise kolluk kuvvetleri tarafından 3 yurttaşın öldürülmesi onlarca yurttaşın yaralanması olmuştur. Son olarak 31 Mart ve 23 Haziran Seçimlerinde kolluk kuvvetleri tarafından 20'ye yakın ihlalin yaşandığı tespit edilmiştir.

Abdullah Zeydan, Selahattin Demirtaş ve Selma Irmak Kararları

"Demirtaş Düğümü" olarak açıklanabilecek bu durum özetle; tutuklu olunan dosyadan tahliye kararı çıkınca hükümlü olunduğu için; hükümlü olunan dosyadan tahliye kararı çıkınca tutuklu olunduğu için tahliye olunamayan durumu tarif etmektedir. Buna ek olarak da tahliye kararı veren heyete verdikleri kararın geri aldırıldığına daha evvel Baluken, Encü, ÇHD, Zeydan dosyalarında yaşamıştık. Demirtaş'ta da aynı şey yaşandı.

Edirne F Tipi Cezaevi'nde Selahattin Demirtaş ile birlikte 4 Kasım 2016'dan beri tutuklu bulunan Abdullah Zeydan hakkında Diyarbakır 5. Ağır Ceza Mahkemesi'nce, 1 Kasım 2019 tarihinde tahliye kararı verilmiş, bir saat sonra savcı karara itiraz etmiş, bundan 10 dakika kadar sonra da mahkeme savcının itirazını kabul ederek hükmen tutuklama devam demıştır. Böylece Halkların Demokratik Partisi önceki dönem Hakkâri Milletvekili Abdullah Zeydan hakkında tahliye kararı verilmiş ancak Zeydan aynı gün içerisinde tahliyeye yapılan itirazla tekrar tutuklanmıştır.

Demirtaş, 4 Kasım 2016 tarihinde, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'ndan gelen 6-8 Ekim olayları ile ilgili soruşturma kapsamında "Halkı Suç İşlemeye Tahrik" suçundan tutuklanmıştır. Uzun bir yargılama sürecinden sonra, Ankara 19 Ağır Ceza Mahkemesince 2 Eylül 2019 tarihinde tahliye edilmiş olup yargılaması halen devam etmektedir. Selahattin Demirtaş'ın tutuklanmasına gerekçe olan dava ise AİHM'e taşınmış, AİHM kararında ise Demirtaş'ın siyasi gerekçe ile tutuklu olduğuna karar verilmiş ve bu kapsamda tahliye edilmesi gerekmiştir.

Ancak Cumhurbaşkanının; "AİHM'nin verdiği kararlar bizi bağlamaz...Onun karşılığında bizim de yapabileceğimiz birçok şeyler vardır. Biz karşı hamlemizi yaparız, işi bitiririz" sözleri üzerine AİHM kararı uygulanmamış, başka bir davadan hüküm giymesini yöntemiyle cezaevinde kalmaya devam etmiştir. Akabinde ise Demirtaş'ın AİHM'de duruşmalı olarak devam eden yargılaması öncesinde Ankara 19. Ağır Ceza Mahkemesi tahliye kararı vermiş, avukatların mahsupluk başvurusu kabul edilmiş ve tahliyesi beklenmekte iken bu kez esasen Demirtaş ve Yüksekdağ'ın şüpheli olmadığı yalnızca dönemin MYK üyeleri için açılan soruşturma kapsamında yeniden tutuklanmaları talep edilmiştir. Yani Demirtaş'ın tahliyesinin gerçekleşeceği dakikalarda yeni bir soruşturma devreye sokulmuş ve bu tahliye de gerçekleşmemiştir. Bu gelişmenin ardından ise iktidarın demokratik bir adım olarak lanse ettiği 1. Yargı Paketinde yapılan düzenlemeler ile Demirtaş'ın bu kez de hükümlü olduğu dosyadan tahliye hakkı doğmuş ise de bu hak da yerine getirilmemiştir.

Yargı paketinin yasallaşması ile birlikte Selma Irmak'ın avukatları Diyarbakır 5.Ağır Ceza Mahkemesine, 4 Kasım 2016 tarihinden beri Kocaeli Kandıra Cezaevinde tutuklu bulunan müvekkilleri için tahliye başvurusunda bulundu. Mahkeme, Irmak'a, "Örgüt propagandasından" verilen ve istinaf mahkemesince onanan 2 yıl 6 aylık hapis cezası için tahliye kararı verdi. Mahkeme, 7 yıl 6 aylık hapis cezası aldığı dosyanın Yargıtay'da olduğunu, o dosya açısından ise kararın Yargıtay tarafından verileceğini belirtti.

Osman Kavala Davası ve Ahmet Altan Kararı

En az Demirtaş ve Zeydan kararları kadar, Osman Kavala'nın durumu da bize 2019 Türkiye'sinde Erdoğan Rejimi altında soruşturma ve yargılama süreçlerinde yaşanan yaygın, yerleşik sorunlardan dehşetli kesitler sunuyor. Karşımızda bir anlamda tek bir dava üzerinden sistemin bütününe hakim olan problemleri yargı pratiklerini, bunlara yol açan zihniyet kalıplarını ve sonuçta vatandaşların maruz kaldıkları hak ihlallerini görebilmemizi mümkün kılan örnek bir vaka mevcuttur.

Örneğin Kavala hakkındaki iddianamenin, kendisi tutuklandıktan yaklaşık 16 ay sonra 19 Şubat 2019 tarihinde sonuçlanmış olmasıyla, sanığın iddianame hazırlanmadan bu kadar uzun bir süre tutuklu kalabilmiş olması başlı başına dehşetli bir hak ihlali olarak sayılacak türdendir. Üstelik iddianame hazırlanana kadar delillere erişimin engellenmesi, neyle suçlandığının kendisi ve avukatlarının çok uzun bir süre bilmemesi yaşanan ihlali daha da vahim hale getiriyor. Dahası, Kavala'nın yargılaması 24 Haziran 2019 tarihinde başlamış yani Kavala hâkim karşısına tutuklandıktan tam 605 gün sonra çıkabilmiştir.

İlliyet bağını ve manevi unsuru sübuta erdirecek deliller bulunmadan, gelenekselleşmiş suç ve delil icat etme pratiğiyle ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkum edilmiş, ilk derece mahkemesinin bu kararına yapılan itiraz ise ikinci derece istinaf mahkemesince reddedilen Altan Kardeşler davasından yargılanan Ahmet Altan yaklaşık 1200 gün tutuklu kaldıktan sonra 4 Kasım 2019'da tahliye edildi. Yargıtay'ın kararı bozmasının ardından adli kontrole tahliye edilen Ahmet Altan savcılığın itirazı üzerine 13 Kasım'da yeniden tutuklandı.

Adalet Bakanı Abdülhamit Gül'ün 31 Mayıs 2019 tarihinde Habertürk'e yaptığı konuşmada sarf ettiği "Tutukluluk gerçekten bir tedbir. Tutuklu olan kişi yargılama sonucu beraat da

edebilir. Tutuklamayla alakalı bu tedbirin ölçülülük ve zorunluluk ilkesi içerisinde gerçekleşmesi söz konusu. Bizdeki uygulamalarda haklı eleştirilerdeki gibi yıllar süren dosyalar savcılığın önünde. Tutukluluk süresinin uzun olması, kişinin neyle suçlandığını bilmemesi, mahkeme önüne çıkmaması, tedbir olması gereken tutuklamanın adeta cezalandırma gibi olması vicdanların kabul edebileceği bir şey değil. Bu makul süre olmalı...” ifadeler yargının nasıl bir enstrüman olarak kullanıldığına dair uygun bir çerçeve sunmaktadır.

Cumhurbaşkanı’na Hakaret Suçu

Türk Ceza Kanunu’nun Devletin Egemenlik Alametlerine ve Organlarının Saygınlığına Karşı Suçlar bölümünde özel bir hakaret suçu olarak yer alan “Cumhurbaşkanına hakaret” suçunu düzenleyen 299. maddesine göre Cumhurbaşkanına hakaret eden kişi, bir yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu suçtan kovuşturma yapılması Adalet Bakanı’nın iznine bağlıdır. Ancak, bugüne kadar izin verilmeyen kimse yok. Bu kanun maddesinden dolayı Demirtaş, Yüksekdağ, Baluken, Demirel gibi onlarca siyasetçi başta olmak üzere binlerce kişiye dava açıldı. Hükümler verildi. Ahmet Yıldırım’ın vekilliği bu nedenle düşürüldü.

2018'de AKP Genel Başkanı ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a hakaret iddiasıyla açılan davalar rekor kırdı. 2017’de 20 bin 539 olan soruşturma sayısı 2018’de 26 bin 115’e çıktı. 12. Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın ilk 4 yıllık ilk görev süresinde sanık sayısı yüzde 1400’e yakın bir artış gösterdi.

Savunmaya Saldırıları

Avukatlık mesleğine ilişkin sorunlar staj aşamasından mesleği icra aşamasına değin çok katmanlı bir biçimde seyretmektedir. Öte yandan yıllar içerisinde iktidarın yargıda kadrolaşma harekâtının nüvelerini verdiği ve keyfi hukuk uygulamalarıyla savunma hakkının kısıtlandığı bu ortamda avukatların durumu doğrudan bireyin savunma hakkının da kısıtlanması şeklinde neticelere varmaktadır. Tutuklu gazeteciler ile başlayan süreç akademisyenler, öğrenciler, siyasetçiler, dokunulmazlıkları bulunan milletvekillerini içine almış ve tüm bunlara bir de “tutuklu avukatlar” eklenmiştir. Geline aşamada savunma makamını temsil eden avukatların; yargı baskısı ile pasifize edilmeye ve görevlerini yaptırılmamaya dönük bir tercih ile karşı karşıya oldukları açıktır. Hâkim ve savcıların tutuklanma tehdidi ile görev yaptığı, yüzlerce gazetecinin, siyasetçinin, milletvekilinin, akademisyenin, kamu emekçisinin cezaevinde olduğu bir ülke gerçekliğinde savunma da bu haksız gözaltı ve tutuklamalardan ayrı tutulmamıştır. Asrın Hukuk Bürosu avukatlarının, Çağdaş Hukukçular Derneği avukatlarının ve dahi pek çok muhalif avukatın maruz kaldığı baskı ve tehdit aynı zamanda yurttaşların savunma hakkına da sirayet etmektedir.

Yine avukatların gözaltına alınmaları sırasında kolluk görevlilerinin uyguladıkları ters kelepçe, fiziki müdahale görüntüleri de tüm kamuoyunun malumudur. Tüm bu uygulamalar savunma hakkının ne denli büyük bir baskı altında olduğunu ifade etmektedir. Çağdaş Hukukçular Derneği üyelerinin uzun bir süre iddianamesiz cezaevinde hatta tek kişilik hücrelerde tutulmuş olması, haklarında verilen tahliye kararı üzerinde heyet üzerinde baskı kurularak yeniden tutuklanmaları ve halihazırda akıl almaz cezalara maruz bırakılmaları avukatların,

bilhassa da muhalif avukatların nasıl bir abluka altına alındığına yalnızca bir örnektir. Adli Yıl Açılış Töreni'ne katılmayan 52 baronun Cumhurbaşkanı Erdoğan tarafından yeniden dizayn edilmekle tehdit edilmesi de savunma makamına nasıl saldırıldığıının göstergesidir.

Türkiye'nin AİHM Karnesi

AİHM'in sağladığı istatistiklere göre, 1959-2018 yılları arasında AİHM'de Türkiye'nin taraf olduğu tam 3.532 dava görülmüş. Bu davaların verilen karara göre dağılımı ise şöyle:

AİHS'in en az 1 maddesinin ihlal edildiği hükmü verilen dava sayısı : 3,128
AİHS'in hiçbir maddesinin ihlal edilmediği hükmü verilen dava sayısı: 81
Dostane çözüm ile sonlanan/ Kayıttan düşürülen dava sayısı: 213
Diğer hükümler: 110

Türkiye'nin AİHS maddelerinden en az birini ihlal ettiğine dair kararların, AİHS maddelerine göre dağılımı ise şöyle(tek bir davada birden fazla madde konu olabildiği için tablodaki toplam sayı karara varılan dava sayısından yüksek çıkmaktadır):

Yaşam hakkı: 137
Etkin soruşturma hakkı (md 2 dahilinde): 219
İşkence yasağı: 31
İnsanlık dışı ve aşağılayıcı müdahale: 237
Etkin soruşturma hakkı (md 3 dahilinde): 215
Özgürlük ve güvenlik hakkı: 755
Adil yargılanma hakkı: 919
Yargılanma süresi: 603
AİHM kararlarının uygulanmaması (md 6 dahilinde): 66
Kanunsuz ceza olmaz: 4
Özel ve aile hayatına saygı: 112
Düşünce, vicdan ve din özgürlüğü: 12
İfade özgürlüğü: 321
Toplanma ve dernek kurma özgürlüğü: 95
Etkili başvuru hakkı: 279

Ayrımcılık yasağı: 19
Mülkiyetin korunması: 660
Eğitim hakkı: 6
Serbest seçim hakkı: 11
AİHS'in diğer maddeleri: 33

Kaynak: echr.coe.int

F- KADININ HAKLARI

AKP iktidarı kadın emeğinin ev içinde bedelsiz kullanımının bir benzerini özel sektörde “esneklik” adı altında kurumsallaştırma eğilimindedir. Kadınların esnek işgücü olarak piyasaya dâhil olmaları teşvik edilirken bir yandan da “annelik” tartışmaları ile kadınlar evde tutulmaya çalışılmaktadır. Önceki yıla göre işsiz sayısının arttığı son yıllarda bu artışın içerisinde kadın oranının yüksekliği dikkate değerdir.

Türkiye, AB ve OECD ülkeleri içerisinde kadın işgücüne katılma oranı, kadın istihdam oranı en düşük ülkelerin başında gelmektedir. Türkiye’de kadın emeğinin koşulları özetle; tarımsal alanda, kayıt dışılığı ve hatta ücretsizlik oranı yüksek bir istihdamdır. TÜİK’in hesaplamalarına göre, kentlerdeki genç kadın işsizlik oranı son 2 ayda yüzde 40’ı geçti. Kentsel genç kadın işsizliği Ağustos 2018’de yüzde 32.9 iken Ağustos 2019’da yüzde 42.6’ya yükseldi. İŞKUR’a kayıtlı işsiz kadın sayısı ise geçen yıla göre yüzde 22.8 artışla 2 milyon 42 bin 844’e ulaştı.

OECD’nin istihdam raporuna göre, üye ülkeler arasında kadın istihdamının son bir yıl içinde düştüğü üç ülkeden biri Türkiye oldu. Rapora göre Türkiye’de 2017 yılının son çeyreğinde istihdama katılım oranı kadınlarda yüzde 33 iken, 2018 yılının son çeyreğinde yüzde 32,8’e düştü. Şili’de de bu oran yüzde 53,2’den yüzde 53,1’e Estonya’da yüzde 72,6’dan yüzde 71,8’e geriledi. OECD’nin diğer ülkelerinde ise kadın istihdamı arttı. Bu verilere göre Türkiye, kadınların istihdama katılım oranında 36 üye ülke içinde en son sıradaki yerini korudu. İsviçre’de kadınların istihdama katılım oranının yüzde 76 olduğu ve OECD içinde bu ortalamanın yüzde 61, AB içinde yüzde 63 olduğu dikkate alındığında, Türkiye’de kadınların istihdama katılımındaki düşük oran özellikle dikkati çekiyor.

Bunun yanında, çalışan kadınların yüzde 20,9’u ücret almıyor. Yani 8 milyon 661 bin çalışan kadının 1 milyon 807 bini ücretsiz aile işçisi konumunda. Ücretli ve yevmiyeli çalışan kadın sayısı sadece 5 milyon 922 bin iken, işveren kadın sayısı 128 bini, kendi hesabına çalışan kadın sayısı ise 804 bini ancak buluyor. Oysa, işveren sayısı erkeklerde 1 milyon 75 bine, kendi hesabına çalışan sayısı 3 milyon 884 bine, ücretli veya yevmiyeli çalışan erkek sayısı 12 milyon 784 bine ulaşırken ücretsiz aile işçisi konumunda erkek sayısı 754 binde kalıyor. Bir

diğer ifadeyle 18 milyon 496 bini bulan çalışan erkeklerin sadece yüzde 4,1'i ücretsiz aile işçisi konumunda.

İş aramayıp çalışmaya hazır kadın sayısı 1 milyon 360 binde, iş bulma ümidi olmayan kadın sayısı 250 binde, mevsimlik çalıştığı, ev kadını, öğrenci, emekli veya çalışamaz olduğu halde iş bulsa işbaşı yapmaya hazır kadın sayısı 1 milyon 110 binde, mevsimlik çalışan kadın sayısı 104 binde, eğitim ve öğretimde olan kadın sayısı 2 milyon 356 binde, emekli olan kadın sayısı 1 milyon 251 binde kaldı.11 milyon 312 bin kadın da ev işleriyle meşgul sayıldıkları, bir diğer ifadeyle ev kadını oldukları gerekçesiyle iş gücüne dahil edilmedi. 2 milyon 651 bin kadın da çalışamaz halde bulunuyor. 1 milyon 456 bin kadın ise ailevi ve kişisel nedenler ve bunun dışındaki diğer nedenler yüzünden iş aramayan ve iş başı yapmaya da hazır olmayan kadınlardan oluşuyor.

2019 Ocak ayında kadınlarda işsiz sayısı 1 milyon 714 bin, işsizlik oranı ise yüzde 16,5 düzeyindeydi. İş aramayıp çalışmaya hazır olanlar da dahil edildiğinde kadınlarda işsiz sayısı 1 milyon 714 binden 3 milyon 74 bine çıkıyor. Bu durumda da kadınlarda işsizlik oranı yüzde 26,2'ye yükseliyor.

Kadın üzerindeki cinsel, sınıfsal ve ulusal baskı erkek lehine kurulu olan erkek egemen sistemden kaynaklıdır. "Ben zaten kadın erkek eşitliğine inanmıyorum" diyen AKP genel başkanı ve Cumhurbaşkanı olan Tayyip Erdoğan'ın söyleminde vücut bulan bu anlayış erkeklerin, kadınların sahip olmadığını vurgulaması yeniden ve ısrarla toplumsal nezdinde rıza üretmektir. AKP'nin milliyetçi, mezhepçi cinsiyetçi politikaları kadın şahsında düşmanlık yaratıp toplumu şiddet sarmalı içirişine koymuştur. Şiddet ile kendi iktidarını ayakta tutan ve politikalarıyla meşrulaştıran AKP iktidarındır.Bu yüzdendir ki Kadın cinayetleri politiktir.

(Her yıl 145.000 kadın şiddete maruz kaldığına dair başvuru yapıyor.

Yılda 80.000 yakın cinsel şiddet suç duyurusu yapılıyor.

Şiddet önleme ve izleme merkezi sayısı ne yazık ki 73'tür.

Aile ve dini rehberlik bürosu sayısı 481 dir.

6284 nolu yasa ile sığınakta kalma hakkı veriliyorken, sığınak açması gereken 237 belediye sadece 32 sığınak açmış, sığınakların yatak kapasitesi %54 eksiktir.)

Erkek egemen devlet, topluma yönelik şiddet aracını her zaman ve her yerde sistematikleştirmiştir. Kadına yönelik şiddet, yine devletin ideolojik ve baskı araçlarıyla meşrulaştırılmış, görmezden gelinmiştir. Ancak kadına yönelik şiddet evde, sokakta, okulda, iş yerinde sistematik ve yaygın şekilde sürdürmektedir. Tarihsel olarak devam eden bu şiddet, AKP iktidarı döneminde, kadın düşmanı politikalarla kat be kat arttırılmış. Kadına yönelik her türlü şiddetin önü açılmıştır.

Türkiye'de 2019'un ilk 11 ayında en az 430 kadın öldürüldü

Kasım ayında İçişleri Bakanı Süleyman Soylu, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı Zehra Zümrüt Selçuk ve Adalet Bakanı Abdulhamit Gül ile birlikte "Kadına Yönelik Şiddet İzleme Komitesi Toplantısı"nda kadın cinayeti rakamlarını açıkladı. Açıklanan rakamlara göre Türkiye'de 2016'da 304, 2017'de 353, 2018'de 280, 2019 yılında 299 kadın öldürüldü. Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformunun açıkladığı rakamlara göre ise Türkiye'de, 2016'da 328 kadın, 2017'de 409 kadın, 2018'de 440 kadın öldürüldü. Geline bu noktada ilgili kurum ve kuruluşların eksik kapsamda veri toplaması, adaletin sağlanamamasına, "şüpheli cinayet" etiketi yapıştırılmaya çalışılan Şule Çet cinayeti gibi kadın cinayetlerinin üstünün örtülmeye çalışılmasına ve 9 senedir kayıp olan 43 yaşındaki Zehra Özkan'ın teyzesinin oğlu Ramazan Ç. tarafından öldürülüp ormana atıldığı gerçeğinin ortaya çıkmasına sebebiyet vermektedir. 6284 sayılı Kanun ve İstanbul Sözleşmesi'nin etkin bir şekilde işlenmesi için verilerin kapsamı belli, düzenli ve açık bir şekilde tutulması gerekmektedir.

Türkiye'de her 10 kadından 4'ü şiddete, her 5 kadından biri hayatının bir döneminde tacize yada tecavüze maruz kalmaktadır. Şiddet uygulayanlara uzaklaştırma, yakın koruma gibi birçok tedbiri düzenleyen; kadınları maddi olarak güçlendirmekten kimlik değiştirmeye birçok hak tanıyan ve kadın örgütlerinin yıllarca süren mücadelesi sonucu yürürlüğe giren 6284 etkin uygulandığı takdirde kadınları korurken, uygulanmaması nedeniyle yüzlerce kadın erkekler tarafından göz göre göre katledilmektedir. Kadınlara yönelik şiddet vakalarında, polis karakollarına şikayet için giden kadınlar kolluk güçleri tarafından şikayette bulunmaktan vazgeçirilmeye çalışılmaktadır. Yaralama ve cinsel saldırı suçlarından dolayı görülen davalarda da sanıklar sıklıkla tutuksuz yargılanmaktadır. Bu yüzden kadınlar davalarının duruşmalarına gitmek istememekte, karşı tarafın kendilerine zarar vermesinden korkmaktadır.

G- ÇOCUK İSTİSMARI VE ÇOCUK İŞÇİLER

Birleşmiş Milletler tarafından 1989 yılında oluşturulan Çocuk Haklarına dair Sözleşme, halen dünya genelinde en çok sayıda ülke tarafından kabul edilen insan hakları belgesi olma özelliğini taşıyor. 197 devletin imzaladığı ve çocuk hakları konusunda yükümlülük altına girmeyi taahhüt ettiği belge, çocuklar için daha iyi bir dünya çabasına umut ve ilham vermeye devam ediyor.

Ancak 30 yıldır yaşananlar gösteriyor ki dünya genelinde çocuklar çeşitli biçimlerde ayrımcılığa maruz bırakılıyor, yaşama, gelişme ve katılım hakları önündeki engeller devam ediyor. Çocuklara öncelik verilmesi ve zarar görmemelerini sağlayacak yaklaşım ve düzenlemelerden kaçınılıyor. Yaşanan eşitsizlikler, çocukların hak ihlallerine neden oluyor. Çocukların insan haklarını tehdit eden sorunlar ise taraf devletlerin önceliği haline gelmiyor.

Türkiye, çocuk haklarına öncelik vereceğini taahhüt ederek Sözleşmeyi 1990'da imzaladı, 1994'te onayladı ve 1995 yılında Resmi Gazete'de yayımlayarak ilan etti. Buna rağmen

Türkiye’de pek çok çocuk, pek çok şekilde hak ihlaline maruz bırakıldı, bırakılıyor. İhlallerin bir daha tekrarlanmamasına yönelik yapılanlar da kapsayıcı değil.

Çocuk haklarına dair 30 yıllık durum, karanlığın sıradanlığı içerisinde “-miş gibi” kalıyor

30 yıl içerisinde olan bitenlere; adalet, sağlık, eğitim, sosyal hizmet ve sosyal yardımlar vb. alanlarda yaşananlara dair ve -ne yazık ki sayısız vaka üzerinden- sayfalarca değerlendirme, istatistik vermek mümkün. Yaşamını kaybeden 4 yaşındaki Leyla Aydemir, 6 yaşındaki Efe Boz, 9 yaşındaki Vail El Suud, 10 yaşındaki Cemile Çağırğa, 12 yaşındaki Uğur Kaymaz ve Ceylan Önkol, 13 yaşlarındaki Ahmet Yıldız, Seyhan Doğan ve Davut Altinkaynak, 14 yaşındaki Emirhan Nas, 15 yaşındaki Berkin Elvan, 16 yaşındaki Nedim Akyön, 17 yaşındaki Lütfullah Tacik ile çoğu ortaokul ve lise öğrencisi olan ve Manisalı Gençler olarak anılan çocuklar; Pozantı, Şakran, Sincan, Maltepe gibi ceza infaz kurumlarında kötü muamele ve işkence gören çocuklar, şiddetin farklı türlerine maruz bırakılan kız ve oğlan çocukları, daha birkaç gün önce veliler tarafından yuhalatılan otizmlili çocuklar bunlardan sadece bazılarıdır.

Yetişkinlerin savaşları çocukların yaşam hakkını yok ediyor

Günümüzde uzun yıllardır çözülemeyen Kürt meselesine yönelik şiddet politikaları ve son yıllarda yeniden başlayan çatışmalı süreç en çok çocukları etkilemeye devam ediyor. Askeri araçlar nedeniyle 16 çocuğun hayatını kaybetmiş olması, askeri mühimmat ve savaş atıklarının yol açtığı çocuk ölümleri ve yaralanmalardaki artış durumun vehametini gösteriyor. 4 yaşındaki Nupelda ve 8 yaşındaki Ayaz Güloğlu kardeşlerin yaşadıkları mevrada evlerine çok yakın bir yerde buldukları cismin patlaması sonucu hayatlarını kaybetmesi, bölgedeki çocukların risk altında olduklarının kanıtı olarak karşımıza çıkıyor.

Türkiye’nin Ekim ayında Kuzey Doğu Suriye’ye gerçekleştirdiği askeri müdahale sonucu, sınır bölgelerinde Emine (12), Leyla (15), Elif (11), Mazlum (11) ve Muhammed (9 aylık bebek) olmak üzere 5’i çocuk, 18 insan yaşamını yitirdi, pek çok insan yaralandı. Edinilebilen bilgiler Kuzey Doğu Suriye’de ise Mohammad (11), Qais (15), Mihammad (13) olmak üzere en az 3 çocuğun yaşamını kaybettiği, pek çok çocuk ve yetişkinin de yaralandığı yönünde... Askeri müdahale ile birlikte sınır bölgelerindeki okullar eğitime ara verdi, hastaneler kriz anında birden fazla kişiye acil destek veremiyor, güvenlik tedbirlerinin yetersizliği nedeniyle birçok hane evini terk etti.

Eğitim alanında ayırıcı ve asimilasyoncu uygulamalar devam ediyor

“Anadilinde eğitim” konusunda atılan adımların yetersizliği devam ediyor. 2012 yılından bu yana yapılan tek düzenleme “Yaşayan Diller ve Lehçeler Seçmeli Dersi” ve bununla ilgili ataması yapılan 59 öğretmen olarak sınırlı kaldığı; ders araç gereç ve materyalleri konusunda ihtiyaçların giderilmediği görülüyor.

Zorunlu Din Dersi uygulaması ile ilgili AİHM 2007 Zengin ve 2017 Yalçın ve diğerleri kararları; “Müfredat değişikliklerine rağmen ilgili derste inanca saygı sağlanamamıştır. Ayrıca eğitim sistemi yeterli miktarda kaim ders imkânı sunmamaktadır. Bu imkândan faydalanabilmek için ise dini kanaatini açıklamaya mecbur bırakılmaktadırlar” şeklinde güncelliğini koruyor.

Çocuğa özgü bir adalet sisteminden bahsetmek giderek zorlaşıyor

Çocuğa özgü adalet için özgürlüğün kısıtlanmasının son çare olması, onarıcı ve kurum dışı alternatif yöntemlere başvurulması gerekirken, ayrıca kapalı kurumların şiddet ürettiği bilgisi sabitken; 743’ü anneleriyle birlikte cezaevlerinde kalmak zorunda olan çocuk olmak üzere 3 bin çocuk cezaevlerinde yaşamaya devam ediyor.

Çocuklar, işgücü piyasasında sömürülmeye devam ediyor

Çocuk İşçiliği ile Mücadele Eylem Planları hazırlanmasına rağmen, pek çok çocuk ağır ve kayıt dışı işlerde çalıştırılmaya devam ediliyor. 2012 yılından bu yana TÜİK Çocuk İş Gücü İstatistikleri yayımlanmadığından sorun takip edilemiyor, “sayı yoksa sorun da yok!” anlayışı hüküm sürüyor.

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ve Türkiye’nin ilgili mevzuatı, zorunlu eğitim, istihdama başlama ve çalışma yaşamının temel haklarından biri olan sendikaya üyelik yaşları arasında uyumsuzluk devam ediyor.

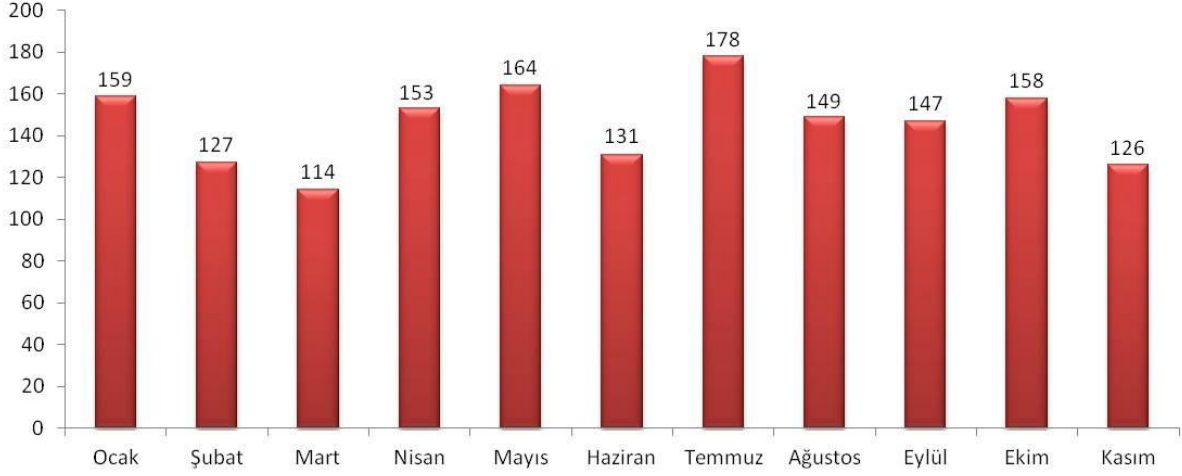
Çocukların cinsel istismara maruz bırakılmaları meşrulaştırılıyor

Yetişkinlerin çocukları cinsel yönden sömürmesi anlamına gelen cinsel istismar suçu, çocuğun bedenini bir bütün olarak görmekten uzak, sadece cinsel organlara yönelik temas içeren ve sadece bazı türlerine ilişkin sınırlı olarak algılanmaya devam ediyor. Failler korunuyor, erken yaşta evliliklere izin verilmesi ve önünün açılması ile meşrulaştırılıyor. Çocukların bedensel söz hakları yok sayılıyor.

Kaynak: İHD

H- İŞ CİNAYETLERİ

2019 / İş Cinayetlerinin Aylara Göre Dağılımı

Ocak ayında en az 159 işçi, Şubat ayında en az 127 işçi, Mart ayında en az 114 işçi, Nisan ayında en az 153 işçi, Mayıs ayında en az 164 işçi, Haziran ayında en az 131 işçi, Temmuz ayında en az 178 işçi, Ağustos ayında en az 149 işçi, Eylül ayında en az 147 işçi, Ekim ayında en az 158 işçi ve Kasım ayında en az 126 işçi olmak üzere; Türkiye’de 2019 yılının ilk on bir ayında en az 1606 işçi iş cinayetlerinde yaşamını yitirdi. Ölümler en çok inşaat, taşımacılık, tarım, ticaret/büro, metal, gıda, gemi/tersane, belediye/genel işler, madencilik, enerji ve konaklama işkollarında gerçekleşti.

2019 yılının ilk on bir ayında ise en az 1606 işçi yaşamını yitirdi. İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi’nin verilerine göre 2013 yılında en az 15 işçi, 2014 yılında en az 25, 2015 yılında en az 59, 2016 yılında en az 90, 2017 yılında en az 89, 2018 yılında en az 73 işçi işyeri içinde ve işyeri dışında ise işe bağlı olarak intihar ederek yaşamını yitirmiştir. Son 6 yılda ise en az 351 işçi ağır çalışma koşulları, işsizlik nedeniyle intihar etmiştir. İşçi intiharlarının farklı zaman ve mekanlarda vuku bulmasına karşı benzer nedenlerden kaynaklandığı açıktır. Tekil vaka incelemelerinde de görüleceği üzere işçi intiharlarının merkezinde borç, işsizlik ve baskı parametreleri bulunmaktadır.

Türkiye’de intiharların önemli nedenlerinden birisi geçim sıkıntısıdır. TÜİK’in ilgili istatistiklerinde ‘intihar nedeni’ olarak ‘geçim zorluğu’ ölçütü incelendiğinde AKP’li yıllarda, 2002 ila 2018 yılları arasında incelendiğinde 4481 kişinin intihar ettiği ortaya çıkmaktadır. 2008 Küresel Krizinin teğet geçtiğinin söylendiği yıllardan itibaren geçim zorluğundan kaynaklı intihar sayıları nispeten artış halindedir. ‘Geçim zorluğu’ndan kaynaklı olarak 2006 yılında 215 kişi intihar etmişken, 2008 yılında 289 kişi, 2009 yılında 318 kişi intihar etmiştir. Tüm işçi intiharları, politik birer cinayettir.

Kaynak: İŞİG Meclisi